

عبدالرحیم شیروانی

مظهر الترقی

حاصیلان:

فرہاد رحیمی

انتشارات اندیشہ نو

۱۳۹۱

سرشناسه : رحیمی ، فرهاد
 عنوان : نام پدید آورنده : مظهر التترکی عبدالرحیم شیروانی حاضیر لایان فرهاد رحیمی
 مشخصات نشر : تهران ، اندیشه نو ، ۱۳۹۱
 مشخصات ظاهری : ۱۸۲ ص .
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۱۷۹-۰۲۶-۳
 وضعیت فهرست نویسی : فیبا
 موضوع : زبان ترکی - دستور زبان ترکی آذربایجانی
 رده بندی دنگره : ۴۹۴/۳۶۱۵
 رده بندی دیویی : ۹۴ م ۱۰۹۱ / ش ۳۱۲ / PL
 شماره کتاب‌شناسی : ۲۶۶۱۰۱۳

مظهر التترکی

عبدالرحیم شیروانی

حاضیر لایان: فرهاد رحیمی

نوبت چاپ: اول / سال نشر: ۱۳۹۱

قطع: رقعی / تیراژ: ۱۰۰۰ / محل نشر: تهران

انتشارات: اندیشه نو

قیمت: ۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۷۹-۰۲۶-۳

مرکز پخش: انتشارات اندیشه نو (تهران) ۰۲۱-۶۶۴۲۷۳۷۱

ایچینده کیلر

۵		وز سوز
۹		کتاب مظهر ترکی
۱۷		مقدمه
۲۱		رکن اول [افعال]
۲۱		فصل اول [افعال] [نظم]
۲۲		مصدر
۲۵		ماضي
۳۱		مستقبل
۳۶		اسم فاعل
۳۸		اسم مفعول
۴۰		امر
۴۴		نهي
۴۶		نفي
۵۰		استفهام
۵۳		فصل دویم [افعال متعدی]
۵۵		رکن دویم
۵۵		فصل اول [اسماء در معنی افعال]
۵۷		فصل دویم [اسم]
۶۹		رکن سیم [حرف]
۸۶		رکن چهارم [سوز لوک]
۸۶		[الف... افعال]
۸۶		[الف... اسماء]
۱۰۶		[باء... افعال]
۱۱۱		[باء... اسماء]
۱۱۵		[تاء... افعال]

۱۲۰	 [تاء... اسماء]
۱۲۴	 [جیم... افعال]
۱۲۹	 [جیم... اسماء]
۱۳۲	 [دال... افعال]
۱۳۷	 [دال... اسماء]
۱۴۱	 [سین... افعال]
۱۴۸	 [سین... اسماء]
۱۵۰	 [قاف... افعال]
۱۵۵	 [قاف... اسماء]
۱۵۹	 [کاف... افعال]
۱۶۴	 [کاف... اسماء]
۱۶۸	 [یاء... افعال]
۱۷۴	 [یاء... اسماء]
۱۷۸	 خاتمه

این سۆز

تورکجه نین پوخ اسکی لیگیندن قایناخلانان ساغلام یاپیسی و گوجلۇ دیل بیلگیسی (گرای) اونو هر زمان ایلگی و جاذبه اوداگی و مرکزی قیلمیشدیر. دایخ ویو بیلگی باشقا دیلی خلقله اوگرتیمک اوچون چشیدلی سوزلوکلر بیلگیسی اثرلری یاراتیلمیشدیر. بو اثرلرین باشیندا هنج شبهه سیز تقریباً ۱۰۷۷. الینده تاماملانان کاشغری محمودون **کتاب دیوان لغات الترک** ادلی اثری آسیده دیر. ائشسیر بیر خزانه اولان بو اثر عربله تورکجه یی اوگرتیمک مقصدیله تورکجه دن عربجه یه یازیلان دگرلی بیر سوزلوکدور. باشقا اونملی سوزلوکلردن بیلگی دیلی ۱۴. یوز ایلین باشلاریندا یازیلان **کودکس کومانیکوس** ادلی اثر دیر.

باشقا دیللرده یازیلان تورکجه دیل بیلگیسی و سوزلوک بولارلا دا محدودلاشمیر و مثلاً مصر ساحه سینده **کتاب الادراک للسان الامراک** دیل بیلگیسی و سوزلوک، **اللتحفة الزکیه فی اللغة الترکیه** (دیل بیلگیسی و سوزلوک)، **کتاب مجموع ترجمان ترکی وعجمی ومغولی** (دیل بیلگیسی و سوزلوک)، **الادراک حاشیه سی** (سوزلوک)، **بلغة المشتاق فی اللغة الترک**

والفقحاق (سوزلوک)، القوانين الكلية لضبط اللغة التركية (دیل بیلگیسی)، الدرۃ المضیه فی اللغة التركية (سوزلوک) کیمی اثرلر الدولت-الترکیه آدلی ترک دولتی طرفیندن یاراتیلیمیشدیر. ایران ساحه سینده ده بر چوخ تورکجه دیل بیلگیسی و سوزلوک میدانا گتیریلیمیشدیر، مثلا قاجار ترک حاکمیتی دونمینہ عاید اولان و پرفسور دکتر صدیق طرفیندن بیلیم دنیا یاندا تانییتیلان میرزا طبیب آشتیانی نین و گئنه ده عبدالعلی-خلخالین بیل بیلگیسی اثرلرینی سایابیلریک. بونلاردان باشقا قاجار دونمینہ عاید اولدو نو تخمین ائتدیگیمیز ییزده کی بو اثر یعنی مظهر ترکی آدلی اثر دیر.

مظهر ترکی فارسی تورکجه یی اوگرتمک اوچون **عبدالرحیم شیروانی** طرفیندن تخمیناً ۱۳۰۰ یوزایلده قلمه آلینمیشدیر. عبدالرحیم شیروانی نین یاشامی حینده چوخ بیلگییه صاحب دگیلیک، آنجاخ بو اثرین مقدمه سیندن اوگرندیگیمیز بیلگییه گوره او ارده بیل شهرینده آنادان اولوب، بیر مدت شماخی شیروانی دا ییلا دیخدان سونرا شیراز شهرینه گئدیپ اوردا بو اثری یازمیشدیر. او، اثرین تورکجه یی اوچ گروها آیریر:

۱. ترکستان، چین، ماچین، خطا و ختنده یاشایان اوزبکی و قالموق طایفه لرینین دیلی ترکی جیغتای.

۲. رومدا یاشایان عثمانلو طایفه لرینین دیلی ترکی عثمانلویه.

۳. ایران‌دا یاشایان ترک‌لرین دیلی ترکی قزلباشیه.

آقا اسماعیل‌ین بویروغو ایله یازیلان بو کیتاب بیر مقدمه، ۴ رکن و بیر خاتمه‌دن عبارت‌دیر، بو رکنلاردا فعل، اسم و حرف باشلیغی آلتیندا تورکجه دیل بیلگیسی قیساجا اله آلیندیخدان سونرا بیر کیچیک سوزلوک (رکن ۴) وئرلمیشدیر. دیل بیلگیسی بولومو (رکن ۱-۳) بویوک شاعر محمد سولی حضرت امیر علیشیر نوایی و یازارین اوز شعرلرله زنگینلشدیر. راز و اثرده بویوک تورک دیلچی بیلگینلرین فتوالاریندان دا یارارلانمیشدیر: ملا جامی، ملا قراخان شاملو، ملا قراخان اوغلی قورت، ملاداش دمورقرا کورسو، ملا سکر ویردی شاه‌سیون، ملایردانقولی سیل-سپئر (علمای خمسه) و ملا ملاقوی.

۸۰ یاپراخدان اولوشان بو اثرین ۱۲ نسخه‌سی نستعلیق خط ایله‌دیر و هر صفحه‌سی ۱۲ سطر / ۲۱×۱۴ ابعادندایر. بو اثرین خاتمه‌سیندن بیر نتیجه یاپراخ اکسیک‌دیر. مرکز احیاء میراث اسلامی (قم) کتابخاناسیندا ۶۸۶ نمره‌ده یئرله‌شن بو ال یازمانین آدی **مظهرالترکی‌دیر**.

متنین اوخونوشوندا ایزلنیلن یول

۱. عرب الفبالی تورکجه کلمه‌لر متینده اولدوغو کیمین وئریلدی، منجاخ تورکجه کلمه لره پارانتز ایچینده بو گونکو قوزئی آذربایجان تورکجه‌سی

الفباسیلہ قارشیلیغی آرتیریلدی. اصل متنده اولمایان بعضی آچیقلاما و دوزلتمه لر بیزیم طرفیمیزدن کروشه ایچینده [] آرتیریلدی.

۲. I حرفی I و i سسینه ایشارت ائتمکدهدیر، A حرفی ایسه a/ə سسینی گوستریر، U حرفی ایسه u و ü سسینی گوستریر.

۳. سس سیزلردن ق حرفی، q شکلینده؛ ک حرفی، یئرینه گوره g (کاف فارسی) ویا (کاف عربی) شکلینده؛ نگ حرفی، ng بیچیمینده؛ خ حرفی، x بیچیمینده؛ چ حرفی، ç بیچیمینده (جیم فارسی)؛ ش حرفی، ş بیچیمینده و ی حرفی، y بیچیمینده چئوریلدی. (نگ) بیچیمینده یازیلان حرف، اصل متنده (نگ) بیچیمینده یازیلمیشدیر، آنجاق بیز باشقا بیچیملرله قارشیماسی اوچون (نگ) بیچیمینده وئردیک. بو، نگ (ng) لر بوگون چوغونلوخلا، ن (n) بیچیمینده تلفظ ائریلیر.

۴. سسلی لردن e حرفی (ی، ای) حرفه o/ö/u حرفی (او، و، ü) حرفلرینه، i/ı حرفی (ی، ای، ا، -) حرفلرینه و e حرفی (ه، آ، ا، -) حرفلرینه دنک گلیمکدهدیر. آنجاک اصل متنده سسلی حرفلر بعضا حرفسیز ویا حرکتسیز اولارخ دا گوستریلیر.

بوردا بو ال یازمانین ساغلانماسیندا بیزه کمک ائدن فتح الله رفی ائین تایپ و حاضرلانماسیندا امه گی گئچن محمد مجندهی جبه دار و محمود اعرابی زاده، کتابی یابینلایان اندیشه نو یابین ائوی مدیری یوسف قوسی جنابلارینا آیری آیری تشکر ائدیرم. فرهاد رحیمی